

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 505/2011-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. januára 2012 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. I. S., K., zastúpenej JUDr. M. Š., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P/13/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. I. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P/13/2010 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P/13/2010 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3 . Ing. I. S. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 300 € (slovom tisícristo eur), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý zaplatiť Ing. I. S. trovy konania v sume 396,61 € (slovom tristodeväťdesiatšesť eur a šesťdesiatjeden centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. M. Š., Advokátska kancelária, K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 505/2011-22 z 22. novembra 2011 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. I. S., K. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P/13/2010.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka sa návrhom podaným okresnému súdu 8. septembra 2009 domáhala zvýšenia výživného pre maloleté dieťa. Okresný súd však vo veci sťažovateľky nariadil jediné pojednávanie, a to na 17. marec 2010. Z tohto dôvodu adresovala sťažovateľka predsedovi okresného súdu sťažnosť na priet'ahy v konaní, ktorá bola z jeho strany posúdená ako dôvodná.

Sťažovateľka ďalej v sťažnosti uviedla, že uznesením zo 7. marca 2011 bol pre účely zistenia finančnej situácie odporcu vo veci ustanovený znalec, ktorý proti vydanému

uzneseniu z dôvodu svojej pracovnej zaťažnosti podal opravný prostriedok a žiadal, aby súd ustanovil v predmetnom konaní iného znalca. Okresný súd však námietkam ustanoveného znalca v rámci autoremedúry nevyhoviel a postúpil podaný opravný prostriedok na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“). Podľa vyjadrenia sťažovateľky nadriadený súd vo veci nekonal, preto podala sťažnosť na priet'ahy v konaní adresovanú predsedovi krajského súdu, ktorý sťažovateľku informoval, že „*veci v odvolacom konaní sa vybavujú zásadne podľa poradia doručenia a vzhľadom k značnému počtu skôr došlých vecí sa vec sťažovateľky k dnešnému dňu ešte nedostala na rad*“.

Podľa názoru sťažovateľky doterajší postup súdov vo veci, v ktorej sa rieši „*existenčná otázka*“ vyžadujúca si „*mimoriadnu pozornosť*“, vykazuje zbytočné priet'ahy v konaní, a teda porušenie jej základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v závere svojej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P/13/2010 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cop 119/2011, prikázal okresnému súdu a krajskému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov a priznal jej primerané finančné zadost'účinenie v sume 7 000 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 505/2011-22 z 22. novembra 2011 bola sťažnosť sťažovateľky prijatá v časti týkajúcej sa namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným postupom okresného súdu a v časti námietok týkajúcich sa postupu krajského súdu bola sťažnosť odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu, ktorého vyjadrenie doručené ústavnému súdu 13. decembra 2011 obsahovalo podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania a bola v ňom konštatovaná skutková náročnosť prerokúvanej veci daná podľa

názoru okresného súdu potrebou znaleckého dokazovania. Okresný súd za obdobie poznačené prieťahmi vo svojom postupe označil úsek konania od 26. mája 2010 do 20. decembra 2010 a argumentoval takto: „Z môjho pohľadu by bolo možné hodnotiť prieťahy vzniknuté v tomto konaní ako subjektívne zbytočné len za predpokladu vytvorenia objektívne priaznivých podmienok na rozhodovaciu činnosť sudcov tunajšieho súdu, spočívajúcich v takom množstve pridelených vecí, v ktorých by aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia bolo možné konať priebežne vo všetkých pridelených veciach. Na vznik vyššie uvedených prieťahov v danom konaní má vplyv predovšetkým skutočnosť, že zákonná sudkyňa JUDr. G. T. bola dlhodobo práceneschopná, a to v období od 11.1.2010 do 8.12.2010. Keďže počet sudcov tunajšieho súdu nebol v tomto období navýšený a situáciu nebolo možné vzhľadom aj na zaťaženosť v iných súdnych oddeleniach riešiť presunom sudcov, došlo k takej zaťaženosti sudkýň príslušného úseku, ktorá neumožňovala vykonávať úkony, vytyčovať pojednávania a rozhodovať veci v lehotách pre účastníkov priaznivejších.“

V liste okresný súd zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

V podaní doručenom ústavnému súdu 9. januára 2012 súhlasila s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľka. Vo svojom vyjadrení k stanovisku okresného súdu sťažovateľka predostrela túto argumentáciu:

«Pre sťažovateľku a jej maloleté dieťa je neakceptovateľný stav, že sa v roku 2012 ocitá v situácii, že vo veci nie je stále meritórne rozhodnuté t.j. po 2 rokoch a 4 mesiacoch súdneho konania doteraz nedošlo k meritórnemu rozhodnutiu vo veci, napriek tomu, že určenie výšky výživného má priamy vplyv na zabezpečovanie každodenných potrieb dieťaťa.

V danom prípade je nutné pre posúdenie nečinnosti súdov prihliadať i na jedno z najdôležitejších kritérií a to samotný predmet návrhu na začatie konania.

S poukazom na vyššie uvedené sťažovateľka sa svojím návrhom zo dňa 8.septembra 2009 domáha úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu (konanie vedené Okresným súdom Košice II pod sp.zn. 25P/13/2010), do dnešného dňa právna neistota sťažovateľky a jej maloletého dieťaťa nie je odstránená.

Sťažovateľka zdôrazňuje, že vo veciach, v ktorých sa koná o výživné, resp. sa vymáha výživné pre maloleté dieťa, ide o existenčné veci, o agendu starostlivosti súdu o maloletých, kde sa predpokladá osobitná pozornosť efektívnym a rýchlym postupom súdu. Tomu nezodpovedá postup okresného súdu (ako ani krajského súdu) pri rozhodovaní o návrhu na určenie práv a povinností k maloletému dieťaťu, kde sa vo veci bez akéhokoľvek dôvodu konali od podania návrhu na začatie konania do dnešného dňa len dve pojednávania, ktoré boli navyše obe odročené.

V zmysle ustanovenia § 176 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku ak zákon neustanovuje inak, vo veciach starostlivosti súdu o maloletých rozhodne súd bez zbytočného odkladu, najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa začatia konania. Konanie možno predĺžiť, len ak z vážnych dôvodov a z objektívnych príčin nemožno vykonať dôkazy. Súd začne vykonávať úkony na vykonanie dôkazov bezodkladne po začatí konania.

Sťažovateľka zároveň poukazuje na čl.3 Dohovoru o právach dieťaťa: „záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkol'vek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi“.

Berúc do úvahy vyššie uvedené sťažovateľka nevidí žiadny vážny dôvod ani objektívnu príčinu na to, aby súd v predmetnej veci nerozhodol v zmysle vyššie uvedenej 6-mesačnej lehoty. Doterajšia dĺžka konania nemôže byť akceptovaná i z toho dôvodu, že vo veci, v ktorej sa namietajú prietahy, sa rieši existenčná otázka pre sťažovateľku a jej maloleté dieťa.

Vzhľadom na vyššie uvedené je sťažovateľka nútená zopakovať dôvody, pre ktoré bola návrh na začatie konania nútená podať, a uvádza:

- dôvodom na podanie návrhu na úpravu práv a povinností k mal. dieťaťu bol stav, pre ktorý sťažovateľka nevedela a nevie zabezpečiť pre svoje maloleté dieťa to, čo mu podľa veku prináležalo a prináleží, uvedený stav zvláda len vďaka pomoci jej najbližšej rodiny*
- maloletá mala v čase určenia výživného dva roky, v súčasnej dobe je mal. už na strednej škole, pričom niet pochyb o tom, že toto výživné nepostačuje na zabezpečenie všetkých potrieb maloletej*

- odhliadnuc od uvedeného, príjem sťažovateľky nedokáže pokryť potreby jej dieťaťa a ešte aj svoje, keďže výdavky na domácnosť od roku 1996, kedy bola naposledy stanovená výška výživného na dieťa, neporovnateľne stúpili

- počnúc januárom 2009 je tak sťažovateľka v prípade zabezpečovania potrieb svojho dieťaťa sťažovateľka odkázaná na pomoc svojej najbližšej rodiny.

Rýchlosť, účinnosť a výsledok (odstránenie právnej neistoty účastníka) každého súdneho konania sú podmienené (subjektívne i objektívne) charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitou predjednávanej veci, ďalej správaním účastníka súdneho konania, ako aj činnosťou súdu. Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Pokiaľ ide o právnú a faktickú zložitú veci, podľa sťažovateľky nejde o konanie, ktoré je právne zložitú. Hmotnoprávna a procesná úprava postupu súdu vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je obsiahnutá v zákone č. 94/1963 Zb. o rodine v znení neskorších predpisov a v Občianskom súdnom poriadku. Výklad a používanie týchto zákonov sú stabilizované v rozsiahlej judikatúre vyšších súdov. V danej veci sa nejde o otázku osobitného právneho významu, ktorá by mala byť v tomto konaní riešená bez jej predošlého riešenia v stabilizovanej judikatúre.

Určitý stupeň skutkovej zložitosti možno pripísať tomu, že ide o konanie starostlivosti súdu o maloletých, a keďže rozhodovanie závisí od skutočností, na ktoré sú potrebné odborné znalosti, musel okresný súd ustanoviť znalca. Napriek uvedenému však má sťažovateľka za to, že pri účinnejšom a dôraznejšom postupe okresného súdu by sa konanie urýchlilo. Z hľadiska povahy veci ide pritom a takú vec, ktorá si vyžaduje mimoriadnu pozornosť, aj pokiaľ ide o rýchlosť konania. Správanie sťažovateľky ako účastníčky konania v procesnom postavení navrhovateľky neprispelo k namietaným zbytočným prietahom a ani k doterajšej dĺžke súdneho konania, naopak sťažovateľka urgovala konanie súdov prostredníctvom podávania svojich sťažností na prietahy v konaní, uvedené potvrdzuje i Okresný súd Košice II, ktorý vo svojom vyjadrení zo dňa 7.12.2011 uvádza, že: „ - zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľkou“.

Vzhľadom na vyššie uvedené, celkovú dĺžku konania pred okresným ako aj krajským súdom do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu, jeho priebeh doteraz dosiahnuté výsledky nie je možné považovať za dôsledok vyvolaný právnou alebo faktickou zložitou veci.

Sťažovateľku ako matku zaujíma s ohľadom na jej maloleté dieťa a jeho potreby výsledok konania, keďže výživné na mal. dieťa nebolo zvýšené od roku 1996, t. j. 16 rokov od posledného určenia.

Povedané inak, sťažovateľka má naliehavý záujem na tom, aby bolo vo veci čo najskôr rozhodnuté, keďže uvedená neistota, v ktorej sa nečinnosťou súdov ocitá pre ňu a jej mal. dieťa znamená v konečnom dôsledku prežívanie z dňa na deň, čo sa týka materiálneho dopadu, o psychických následkoch nehovoriac, kedy je táto vystavená neustálemu tlaku, či dokáže zabezpečiť základné životné potreby pre svoje maloleté dieťa a tento stav pretrváva len vďaka nečinnosti súdov už od roku 2009.

Berúc do úvahy všetko uvedené má sťažovateľka jednoznačne za to, že v tomto prípade došlo k porušeniu jej základných práv a ľudských slobôd, kedy nečinnosť súdu, t.j. jeho liknavý postup v konaní, má veľmi ťaživé následky pre zabezpečenie základných životných potrieb detí, uvedené sa prieči cieľom, ktoré sú kladené súdom v rámci ich starostlivosti o maloletých.»

Aj sťažovateľka v závere svojho vyjadrenia uviedla, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Sťažovateľka podala 8. septembra 2009 okresnému súdu návrh „o úpravu rodičovských práv a povinností k mal.dieťaťu“, okresný súd však 15. októbra 2009 vyslovil svoju nepríslušnosť a vec sťažovateľky postúpil Okresnému súdu Trebišov. Sťažovateľka

adresovala Okresnému súdu Trebišov 19. novembra 2009 podanie, v ktorom prezentovala svoj nesúhlas s postúpením veci z dôvodov narušenia hospodárnosti konania. Okresný súd Trebišov vykonal vo veci 25. novembra 2009 pojednávanie, na ktorom prijal uznesenie o „*prenesení svojej miestnej príslušnosti na Okresný súd Košice II*“ a následne 14. januára 2010 postúpil vec sťažovateľky okresnému súdu.

Okresný súd vykonal 17. marca 2010 pojednávanie, na ktorom právna zástupkyňa sťažovateľky navrhla pojednávanie odročiť pre účely podania návrhov na doplnenie dokazovania. Okresný súd odročil pojednávanie na neurčito a účastníkom poskytol na doplnenie návrhov lehotu 7 dní. Sťažovateľka doručila okresnému súdu návrh na doplnenie dokazovania 22. marca 2010, odporcu okresný súd 6. apríla 2010 vyzval na predloženie relevantných podkladov, pričom tento reagoval podaním doručeným 23. apríla 2010. Sťažovateľka 26. mája 2010 predložila okresnému súdu svoje vyjadrenie a podaním z 10. septembra 2010 žiadala pokračovať v konaní. Žiadosť sťažovateľka opakovala 6. októbra 2010 a následne 14. decembra 2010 podala sťažnosť na priťahy v konaní.

Okresný súd 5. januára 2011 vyzval odporcu na predloženie relevantných podkladov a žiadal o poskytnutie súčinnosti kompetentné subjekty.

Okresný súd uznesením zo 7. marca 2011 nariadil znalecké dokazovanie, avšak 29. marca 2011 ustanovený znalec požiadal o ustanovenie iného znalca z dôvodu, že v splnení uloženej povinnosti mu bránia iné pracovné úlohy. Okresný súd predložil 14. apríla 2011 spisový materiál nadriadenému súdu spolu s opravným prostriedkom znalca.

Krajský súd uznesením z 26. septembra 2011 vrátil okresnému súdu spisový materiál ako vec predčasne predloženú s odôvodnením, že dotknuté uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania vydal vyšší súdny úradník, preto na základe podaného odvolania odporcu malo byť uznesenie zrušené a o veci mal rozhodnúť zákonný sudca okresného súdu.

Okresný súd predmetné rozhodnutie svojím uznesením z 26. októbra 2011 zrušil a ďalším uznesením z 26. októbra 2011 ustanovil iného znalca, ktorému uložil povinnosť predloženia znaleckého posudku v lehote 60 dní od doručenia spisového materiálu.

V čase rozhodovania ústavného súdu nebola vec pred okresným súdom meritórne skončená.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľky preskúmal z hľadiska charakteru prerokúvanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť, ako aj jej významnosť z pohľadu sťažovateľky (1), ďalej správanie sťažovateľky v priebehu konania (2) a napokon aj postup okresného súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh sťažovateľky na zvýšenie výživného pre maloleté dieťa. Z obsahu predloženého na vec sa

vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci. Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu, ktorý určitú skutkovú náročnosť veci odôvodnil potrebou znaleckého dokazovania, ústavný súd uvádza, že sa síce s daným tvrdením možno stotožniť, no zároveň treba konštatovať, že táto okolnosť vo vzťahu k doterajšiemu postupu okresného súdu posudzovanému ústavným súdom nemala a ani nemohla mať vplyv na jeho plynulosť, pretože k vypracovaniu znaleckého posudku sa pristúpilo až v decembri 2011, teda bezprostredne pred samotným rozhodovaním ústavného súdu.

Ústavný súd pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým pri posudzovaní dĺžky konania zhodne s Európskym súdom pre ľudské práva (napr. H. v. United Kingdom z 8. júla 1987) prihliadol aj na povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa a jeho osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným priet'ahom.

2. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní nezistil ústavný súd žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu s'ťažovateľky ako účastníčky konania. Napokon ani samotný okresný súd nenamietal žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť zohľadnené na ťarchu s'ťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým

sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že závažnými nedostatkami, ktoré narušili plynulosť konania okresného súdu bol jeho neefektívny a nesústredený postup a tiež obdobie nečinnosti, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka.

Už v prvotnej fáze konania okresného súdu sa vyskytlo obdobie, v rámci ktorého ústavný súd zistil nedostatky v postupe okresného súdu zapríčinené jeho neefektívnym prístupom nerešpektujúcim zásady hospodárnosti konania (postúpenie vecí inému súdu a jej následné postúpenie okresnému súdu).

Okresný súd postupoval nesústredene a neefektívne aj v súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním. Jednak predložil uplatnený opravný prostriedok znalca nadriadenému súdu predčasne, v rozpore s právnou úpravou vyžadujúcou preskúmanie podaného opravného prostriedku smerujúceho voči rozhodnutiu povereného zamestnanca súdu zásadne zákonným sudcom. A navyše postupoval neefektívne v situácii, keď existujúce okolnosti jednoznačne indikovali podmienky na uplatnenie časovo nenáročnejšieho, a teda efektívnejšieho postupu – autoremedúry (ktorú okresný súd následne aj realizoval), čím okresný súd zbytočne predĺžil v danej etape súdne konanie.

Pasivitou okresného súdu bolo poznačené obdobie od 26. mája 2010, keď bolo okresnému súdu predložené relevantné vyjadrenie sťažovateľky, do 5. januára 2011, keď okresný súd vyzval odporcu na predloženie relevantných podkladov. Vymedzenému obdobiu kvantitatívne zodpovedá nečinnosť okresného súdu v rozsahu takmer 7 mesiacov.

Ústavný súd konštatuje, že rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny dopad na plynulý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prieťahy, ktorých sa dopustil jednak v dôsledku zisteného obdobia nečinnosti (v celkovej dĺžke 7 mesiacov), ako aj v dôsledku svojho neefektívneho a nesústredeného postupu.

Ústavný súd sa na tomto mieste vyrovnal aj s argumentáciou predostretou v stanovisku okresného súdu, ktorý zbytočné prietahy odôvodnil objektívnymi okolnosťami súvisiacimi s nepriaznivým personálnym obsadením okresného súdu. Ústavný súd zdôrazňuje, že doterajšia judikatúra ústavného súdu v tomto smere formulovala stanovisko, podľa ktorého otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00), argumenty okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí a nedostatočným personálnym obsadením okresného súdu preto ústavný súd akceptovať nemohol.

S ohľadom na všetky už uvedené závery a tiež s prihliadnutím na predmet konania a tomu zodpovedajúcu inštruktívnu lehotu 6 mesiacov limitujúcu rozhodovania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých podľa § 176 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“) nemožno doterajšiu dobu konania vedeného pred okresným súdom považovať z hľadiska požiadaviek čl. 6 ods. 1 dohovoru za primeranú a ani za ústavne akceptovateľnú vo vzťahu k základnému právu zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva sťažovateľky boli porušené.

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie jej práva na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu pred okresným súdom meritórne skončené, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľka, domáhajúc sa rozhodnutia súdu vo svojej veci, nachádza.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia odôvodnila sťažovateľka takto: „*Priet'ahy v tomto konaní len umocňujú a zhoršujú už beztak ťažkú situáciu sťažovateľky. V zmysle vyššie uvedených je možné mať dôvodne za to, že za terajšieho stavu vecí v konečnom dôsledku ani nedošlo k súdnej ochrane práv a právom chránených záujmov sťažovateľky a jej dieťaťa. Za takýchto podmienok však sťažovateľka úplne stratila vieru v spravodlivé (rozumej účinné) rozhodnutie súdu vo veci.*“ Vychádzajúc z uvedeného považovala sťažovateľka za primeranú výšku finančného zadost'učinenia sumu 7 000 €, k zaplateniu ktorej žiadala zaviazať okresný súd a krajský súd.

Pretože porušenie základného práva zaručeného sťažovateľke čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľke primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľke sumu 1 300 €, ktorá zohľadňuje najmä:

- a) rozsah zbytočných priet'ahov v konaní,
- b) skutočnosť, že predmetom konania okresného súdu je citlivá oblasť starostlivosti o maloletých v zmysle § 176 a nasl. OSP a
- c) s okolnosťami uvedenými v a) a b) spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľky spočívajúcu v jej psychickej záťaži a pocite právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného

zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikovala sumou 489,50 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2010, ktorá predstavovala sumu 741 €, a to pokiaľ ide o prvé dva úkony právnych služieb vykonané v roku 2011.

Pokiaľ ide o tretí úkon právnej služby vykonaný v roku 2012, treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2011, ktorá predstavovala sumu 763 €.

Ústavný súd priznal úhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti ako úkony vykonané v roku 2011 a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu ako úkon vykonaný v roku 2012) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z uvedeného za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 patrí odmena v sume 2 x 123,50 €, k tomu tiež 2 x režijný paušál 7,41 €. Za úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 patrí odmena v sume 127,16 €, k tomu režijný paušál 7,63 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 396,61 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2012